

EXPLORAREA BENEFICIILOR ȘI OPORTUNITĂȚILOR PROCESULUI DE LA BOLOGNA PENTRU PROMOVAREA PROIECTELOR COMUNE ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI ÎNTRE AMBELE MALURI ALE NISTRULUI

Autor: Veaceslav BÂRDAN

Cuprins

1. Scurt istoric privind apariția și evoluția Procesului de la Bologna.....	3
2. Obiectivele și principiile Procesului de la Bologna.....	3
3. Situația implementării procesului de la Bologna în Republica Moldova.....	4
4. Scurtă prezentare a sistemului de învățământ superior din Transnistria.....	6
4.1. Universitatea de Stat Nistreană „T. G. Șevcenko” – principala instituție de învățământ superior din Transnistria	
4.2. Colaborările internaționale ale USN „T. G. Șevcenko”	
5. Convergențe între sistemele de învățământ superior de pe ambele maluri ale Nistrului.....	8
6. Concluzii și propuneri privind armonizarea sistemului de învățământ superior de pe ambele maluri ale Nistrului.....	9
7. Referințe bibliografice.....	10

1. Scurt istoric privind apariția și evoluția Procesului de la Bologna

La 18 septembrie 1988, pentru a marca 900 de ani de la crearea Universității din Bologna, rectorii de universități au semnat **Magna Charta Universitatum**. Aceștia au apreciat că „la acest sfârșit de mileniu, viitorul omenirii depinde, în mare măsură, de dezvoltarea culturală, științifică și tehnică”. Universitățile conturează aceste cunoștințe.

La 25 mai 1998 cu ocazia aniversării a 800 de ani de la crearea Universității din Paris, miniștrii responsabili cu învățământul superior din Germania, Franța, Italia și Regatul Unit au adoptat **Declarația de la Sorbona**, care și-a propus să armonizeze arhitectura sistemului european de învățământ superior. Miniștrii au subliniat că „Europa pe care o construim nu este doar o Europă a monedei euro, a băncilor și a economiei, ci aceasta trebuie să fie și o Europă a cunoașterii”. Declarația s-a axat pe necesitatea convergenței cadrului general al calificărilor și treptelor de studii într-un spațiu european al învățământului superior. Scopul declarat poate fi atins prin stabilirea unui sistem comun de studii superioare bazat pe anumite trepte de învățământ (Bachelor, Master, Doctorat), precum și prin intensificarea și facilitarea mobilității studenților, profesorilor; recunoașterea titlurilor și a calificărilor academice.

La 19 iunie 1999, miniștrii responsabili pentru învățământul superior din 29 de state au anunțat intenția de a susține și promova ideea creării Spațiului European al Învățământului Superior până în anul 2010, prin semnarea la Bologna, a Declarației cu același nume.

La 19 mai 2001, 33 de miniștri europeni responsabili pentru învățământul superior se întâlnesc la Praga și, în vederea realizării demersului formulat la Bologna, au formulat obiective noi.

După Conferința de la Praga a urmat Conferința de la Berlin, din 19 septembrie 2004, unde miniștrii educației din 33 de țări europene au considerat necesară introducerea celui de-al treilea ciclu – doctorat, în vederea asigurării unei corelări strânse dintre Spațiul European al Învățământului Superior și Spațiul European al Cercetării într-o Europă a Cunoașterii.

În cadrul Conferinței de la Berlin, au aderat la Procesul de la Bologna Rusia și

ex-țările Iugoslave. Actualmente, la această inițiativă interguvernamentală (Procesul de la Bologna) sunt membri 47 de țări.

În mai 2005, la Bergen, în cadrul conferinței miniștrilor europeni, responsabili de învățământul superior, la Proces a aderat și Republica Moldova, de rând cu Armenia, Azerbaidjan, Georgia și Ucraina.

La mai mulți ani de la începutul implementării Procesului de la Bologna în multe state și universități se păstrează nemulțumirea față de acest proces, fie că este vorba de reducerea numărului de catedre (în Germania în decursul a 10 ani au fost închise de la 600 până la 1500 de catedre, în special umanitare), fie de reducerea calității studiilor ca urmare a axării pe sistemul de credite transferabile și nu pe discipline de studii, cum erau obișnuiți cei din estul Europei.

2. Obiectivele și principiile Procesului de la Bologna

Esența Procesului de la Bologna constă în conștientizarea faptului că Europa cunoașterii este un factor indispensabil al creșterii social-umane, precum și o componentă esențială a procesului de consolidare și îmbogățire a cetățeniei europene.

Procesul de la Bologna reprezintă un cadru prin intermediul căruia statele europene și-au propus să creeze, până în 2010, un Spațiu Unic European al Învățământului Superior.

Realizarea acestui scop avea rolul de a dezvolta în Europa o economie competitivă, bazată pe cunoaștere, care ar avea potențialul de a oferi locuri de muncă mai bune și de a crea o mai mare coeziune socială.

Obiectivele acestui proces s-au extins continuu pe măsura emiterii de noi Comunicate, în urma întrunirilor responsabililor de învățământul superior din statele semnatare ale Procesului de la Bologna.

Până la implementarea Reformei de la Bologna, posibilitatea recunoașterii diplomelor moldovenești depindea destul de mult de țară și de universitate, de acordurile țării respective cu Republica Moldova. Acum este mult mai simplu, deoarece prin reforma de la Bologna s-a format un nou sistem universitar european, care permite tuturor studenților să aibă acces la mobilitate. Diplomele devin comune și sistemul de învățământ uniform.

După mai multe întruniri (enumerat mai sus) ale miniștrilor educației din statele europene s-a ajuns la concluzia că cele mai importante obiective sunt:

- Adoptarea unui sistem de diplome ușor de comparat și, de asemenea, de recunoscut, prin implementarea ideii de completare a diplomei, în vederea promovării posibilităților de angajare a cetățenilor Europei și a promovării competitivității internaționale a sistemului educațional superior european;

- Adoptarea unui sistem bazat în mod esențial pe două cicluri, de subabsolvire și de absolvire. Accesul la al doilea ciclu va necesita completarea cu succes a studiilor din primul ciclu, care ar putea dura cel puțin trei ani. Diploma primită după absolvirea primului ciclu va fi, de asemenea, relevantă pentru piața de muncă europeană ca un nivel anume de calificare. Al doilea ciclu ar trebui să ducă spre diploma de master și/sau de doctor, așa cum se întâmplă în multe țări ale Europei;

- Stabilirea unui sistem de credite ca o manieră oportună de a promova ideea de mobilitate a studenților peste tot în lume. Creditele ar putea fi obținute și în contexte care nu implică învățământ superior, care include învățarea pe tot parcursul vieții, ceea ce duce la recunoașterea lor de către universitățile în cauză;

- Promovarea mobilității prin depășirea obstacolelor fizice (stimularea circulației libere), aici stabilindu-se bine încă de la început rolurile pe care le vor avea studenții și profesorii;

- Promovarea cooperării europene în asigurarea calității unei viziuni legate de ideea de dezvoltarea criteriilor și metodologiilor comparabile;

- Promovarea dimensiunilor necesare europene legate de învățământul superior, mai ales în ceea ce privește dezvoltarea curriculară, cooperarea inter-instituțională, schemele de mobilitate și programele integrate de studiu, formare și cercetare.

Totodată se admite faptul că trebuie respectată diversitatea culturală, lingvistică, a sistemelor naționale de educație și a autonomiei universitare. Pentru îndeplinirea obiectivelor strategice stabilite se propune aplicarea diverselor moduri de cooperare interguvernamentală, împreună cu organizațiile europene non-guvernamentale, care au competență în învățământul superior.

3. Situația implementării procesului de la Bologna în Republica Moldova

3.1. Implementarea sistemului de III cicluri în Republica Moldova

Antrenarea învățământului superior din Republica Moldova în sistemul educațional european este un proces ireversibil. Astfel, cele mai importante acte normative, care reglementează reforma în domeniul învățământului prin adoptarea sistemului de la Bologna, sunt enumerate mai jos.

În Republica Moldova prevederile Procesului de la Bologna au fost introduse prin operarea modificărilor și completărilor la Legea învățământului nr. 547 din 21.07.1995. Conform noii redacții a legii, prin articolul 26 (punct 4) se stabilește că învățământul superior, cu excepția învățământului medical și farmaceutic, se realizează în două cicluri: ciclul I - studii superioare de licență; ciclul II - studii superioare de masterat. În privința doctoratului (ciclul III) acesta a rămas intact, ca urmare a modificărilor legislative, fapt care nu reflectă structurarea învățământului superior în trei trepte, așa cum prevede Procesul de la Bologna. La fel contravine acestor prevederi și Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova.

Cadrul normativ a fost completat prin mai multe acte normative care au vizat implementarea obiectivelor Procesului de la Bologna. În februarie 2006, a fost pus în aplicare Ghidul de implementare a Sistemului Național de Credite de Studiu, care are menirea de a ține o evidență a rezultatelor activității studenților, precum și de a promova mobilitatea studenților din cadrul instituției în plan național și internațional.

Ciclul II este organizat conform Regulamentului de cu privire la organizarea studiilor superioare de masterat, aprobat prin Hotărârea de Guvern Nr. 1455 din 24.12.2007. Prin Ordinul nr. 726 al Ministrului Educației, din 20 septembrie 2010, a fost adoptat Regulamentul cu privire la organizarea studiilor în învățământul superior în baza Sistemului Național de Credite de Studiu.

Multiplele eforturi întreprinse în spațiul educațional de nivel superior din Republica Moldova pentru conceptualizarea felului cum

pot fi puse în practică principiile Procesului de la Bologna s-au axat pe două tentative (acțiuni) mai palpabile: este vorba de Codul Învățământului, elaborat de o serie de experți încă în anul 2008 (votat de Parlament, însă nepromulgat de Președintele V. Voronin), abandonat în 2009 și supus din nou dezbaterilor în 2010 (un cod nou), urmând să fie aprobat într-o lectură actualizată de actualul Parlament (sub numele de Codul Educației). Această ultimă versiune, în opinia mai multor specialiști, este mai echilibrată, deoarece nu face o diferențiere (privită ca și o discriminare) între instituțiile de învățământ private și cele publice aflate sub tutela statului (de ex: Universitatea Academiei de Științe a Moldovei sau Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova).

3.2. Managementul calității în învățământul superior din Republica Moldova după 2005

Actualmente, în Republica Moldova, sistemul învățământului superior este constituit din 33 de instituții (universități, academii și institute), dintre care 19 de stat (din care 2 unități realizează numai studii de masterat) și 14 private. În ultimii ani s-a înregistrat o adevărată expansiune universitară manifestată printr-o explozie de cerere față de acest tip de învățământ. Astfel, pe un fundal de declin al învățământului secundar profesional și mediu de specialitate, universitățile au devenit un pol de atracție pentru absolvenții învățământului secundar. Acest lucru poate fi lesne observat în cifre: dacă școlile profesionale în anii 1990-1991 aveau un număr de 59 mii studenți, iar colegiile de 50 mii studenți, atunci situația la momentul actual arată altfel: în 2009-2010 școlile profesionale au un număr de 21 mii studenți, iar colegiile 32 mii de studenți. O situație exact inversă se atestă în învățământul superior, unde în 1990-1991 erau înregistrați 54 mii studenți, iar în 2010-2011 au fost înregistrați circa 107,8 mii de studenți, dintre care 82,4% sunt înscriși în instituțiile de stat [8]. Distribuția studenților din învățământul superior pe cicluri s-a prezentat astfel: 84,1% din total studenți sunt înscriși la studii superioare de licență, 11,9% – la studii de masterat și 3,9% – la studii superioare medicale și farmaceutice. Comparativ cu anul de studii 2009-10, această structură s-a modificat, în special s-a majorat ponderea masteranzilor (cu

1,9 puncte procentuale).

Atractivitatea sistemului universitar se datorează faptului că studiile superioare au devenit din ce în ce mai accesibile, iar limitările de vârstă au fost excluse. Popularitatea învățământului superior este în creștere, cu toate că 72,2% din studenți își fac studiile în bază de contract, cu achitarea taxei de studiu. Deși s-a înregistrat expansiunea învățământului superior, rata de înmatriculare în instituțiile superioare de învățământ este în continuare mai mică comparativ cu statele din regiune, Moldova fiind devansată la acest capitol de Ucraina, România, Belarus, Rusia. Cu toate acestea, considerăm că această rată, și așa destul de ridicată, nu reprezintă un indicator calitativ pentru învățământul superior din Republica Moldova.

În privința **calității studiilor**, noul Cod al Educației prevede instituirea unei noi structuri – Agenția de asigurare a calității, ce s-ar ocupa de acreditarea și evaluarea periodică a tuturor instituțiilor de învățământ, indiferent de tipul lor (similară cu ARACIS din România). Această Agenție urmează să fie parte integră a Ministerului Educației. Prin monopolizarea de către stat sistemului de evaluare a calității însă se contravine principiilor Procesului de la Bologna.

3.3. Autonomia universitară în Republica Moldova

Dinamica alocărilor din bugetul de stat destinate educației pentru învățământul superior a crescut în fiecare an, însă ponderea alocată acestui tip de învățământ a înregistrat o descreștere constantă de la 21,6% în 2004, la 15,21% în 2007, atingând doar 13,78% în 2009.

Solicitarea de învățământ superior a crescut, pe fundalul decăderii prestigiului ÎSP și ÎMS, cu toate acestea alocările din partea statului în învățământul superior au crescut ca valoare absolută, dar au descrescut ca pondere din alocările destinate educației. Raportul dintre mijloacele speciale și cele bugetare a crescut în favoarea celor bugetare, deși solicitanții de studii superioare erau gata să achite costul studiilor. Aceste acțiuni nu se înscriu în politica de promovare a autonomiei financiare și nici în politica de racordare a forței de muncă la cerințele pieței, fapt confirmat de creșterea numărului de șomeri cu studii superioare.

Chiar dacă alocările de stat pentru

învățământul superior au crescut, acest fapt nu a produs un impact economic și social semnificativ. Privind situația din punct de vedere a pieței forței de muncă și analizând situația segmentului cel mai activ al populației, și anume persoanele în vârstă de 15-29 ani, care constituie 27,2% din numărul total al populației, constatăm că rata șomajului printre ei este de 16,5%, ceea ce este de 1,8 ori mai înaltă decât rata șomajului la nivel de țară (9,4%).

Analiza structurii șomajului după nivele de instruire indică faptul că ponderea șomerilor cu studii superioare în 2008 a fost de 24%, comparativ cu cei cu studii medii de specialitate – 13,6% și celor cu studii secundar-profesionale 28%. Este regretabilă tendința de creștere a ponderii șomerilor cu studii superioare de la 12,7% în 2001, 15,7% în 2006, la 24% în 2008 și la 26% în 2010.

4. Scurtă caracteristică a sistemului învățământului superior din Transnistria.

Transnistria este orientată maximal la integrarea în spațiul științifico-educational al Rusiei. O decizie principială și fără alternativă a fost acceptarea standardelor educaționale de stat rusești, care au servit în calitate de bază pentru crearea Universității Transnistrene, iar mai apoi și pentru celelalte instituții de învățământ din republica nistreană. În calitate de acte normative de bază ce reglementează activitatea științifică la fel au fost acceptate actele normative rusești.

În prezent sistemul educațional al RMN folosește în calitate de standarde educaționale de bază planurile de studii, programe tip, manualele și indicațiile metodice aprobate de organele instituționale competente ale Federației Ruse. Unul din pașii întreprinși spre integrarea în sfera învățământului superior transnistrean l-a reprezentat aderarea Universității de Stat Nistrene (USN) la Asociația Instituțiilor de Învățământ Superior din Rusia, aderarea la sistemul de atestare a cadrelor științifice ale Rusiei, instituirea în RMN a modelului rusesc și a sistemului cerințelor de calificare la pregătirea cadrelor științifice. Următorul pas l-a reprezentat recunoașterea diplomelor USN echivalente cu diplomele eliberate de instituțiile de stat atestate și acreditate rusești, iar mai apoi atestarea USN de către Serviciul Federal de

Monitorizare în domeniul învățământului și științei al Ministerului Educației din Federația Rusă, cu statutul de universitate clasică polivalentă. Aceasta a permis de a include în principalele asociații metodico-științifice și consilii științifice din Rusia, în calitate de membri cu drepturi depline, pe conducătorii științifici și conducătorii structurilor din învățământ de la USN. În cadrul USN a fost deschis consiliul științific specializat la specialitatea „electronica corpurilor solide”, care este înregistrat la Comisia Superioară de Atestare a Federației Ruse. USN este membră a Asociației Universităților Tehnice, Asociației Instituțiilor Superioare din Domeniul Construcțiilor și Asociația Universităților Juridice a statelor CSI.

În anul 1988 a fost creată secția transnistreană a Academiei de Științe ale Naturii din Rusia, în componența căreia intră 11 academicieni, 12 membri-corespondenți și 27 de consilieri. Pe lângă USN a fost creat Centrul Instructiv-Educativ Transnistrean al secției de Sud a Academiei Ruse a Educației.

Republica nistreană este inclusă în sistemul cotelor de admitere la studii în instituțiile superioare din Federația Rusă și Ucraina. Anual, absolvenții instituțiilor de învățământ din Transnistria obțin un anumit număr de locuri în instituțiile de învățământ din Federația Rusă și Ucraina. Sunt valabile și acordurile individuale între instituțiile de învățământ din Transnistria și instituțiile din Rusia (de exemplu, între Gimnaziul din Tiraspol și Institutul Avia-Tehologic din Moscova).

În Transnistria a obținut înregistrare de stat Asociația Universităților din Statele Autoproclamate, în componența căreia intră instituțiile de stat din Abhazia, Osetia de Sud, Nagorno-Karabakh și Transnistria (iulie 2008). Decizia despre crearea acestei Asociații a fost luată la 31 octombrie 2007, la întrunirea rectorilor celor patru universități, de la Suhumi. Sediul acestei Asociații este amplasat la Tiraspol. Printre obiectivele de bază ale Asociației sunt integrarea reciprocă a instituțiilor și schimbul de experiență în domeniul științifico-educativ.

Funcționează și o serie de acorduri despre nostrificarea de către Rusia a documentelor eliberate de instituțiile de învățământ din Transnistria, la fel și acorduri cu privire la eliberarea diplomelor și atestatelor cadrelor științifice și didactice din RMN de către Comisia

Superioară de Atestare a Federației Ruse.

Cel mai elocvent exemplu de integrare în domeniul învățământului îl reprezintă filialele tiraspolene ale instituțiilor de învățământ superior din Rusia și Ucraina, create pe teritoriul RMN – Institutul de Antreprenariat și Drept din Moscova, Academia de Economie și Drept din Moscova, Institutul Universal de Tehnologii Inovaționale din Moscova, Academia Interregională de Administrare a Personalului (Kiev), Academia Juridică din Odesa și filiala Râbnița a Universității Tehnice Nord-Vestice cu Frecvență Redusă [6].

Baza juridică a învățământului superior. În Transnistria învățământul superior profesional, conform „Legii cu privire la învățământul superior și postuniversitar”, aprobată de Sovietul Suprem al RMN la 4 martie 2009¹, este una din verigile de bază în sistemul învățământului profesional.

Învățământul superior din regiune este reprezentat de 3 instituții de stat („naționale”) și 6 instituții nestatale (reprezentanțe / filiale) ale altor instituții, în special din Ucraina și Federația Rusă).

Instituțiile statale sunt:

1. Universitatea de Stat Nistreenă „T. G. Șevcenco” (Приднестровский государственный университет им. Т.Г. Шевченко) alcătuită din 8 facultăți, 3 institute și 2 reprezentanțe;

2. Institutul Juridic din Tiraspol (Тираспольский юридический институт МВД ПМР), creat pe baza Școlii speciale de miliție din Transnistria în 1993;

3. Colegiul Superior Muzical din Transnistria A. G. Rubinștein (Приднестровский высший музыкальный колледж им. А.Г. Рубинштейна).

Instituțiile nestatale funcționează pe baza unor colegii (tehnicumuri) și sunt reprezentanțe ale unor instituții de învățământ superior din Ucraina sau din Federația Rusă. Drept bază pentru aceste instituții le reprezintă Colegiului de Business și Servicii din Tiraspol (pentru Filiala Academiei Interregionale de Administrare a Personalului din Kiev), iar Colegiul Economico-Industrial din Transnistria și Colegiul de Informatică și Drept din Tiraspol

au servit ca bază pentru:

1. Filiala Tiraspol a Academiei Juridice din Odesa;

2. Filiala Tiraspol a Academiei de Economie și Drept din Moscova;

3. Filiala Tiraspol a Institutului de Antreprenariat și Drept din Moscova.

Pentru recalificarea cadrelor didactice și a personalului administrativ din instituțiile preșcolare și medii, organizațiile învățământului suplimentar funcționează Institutul Nistreen de Dezvoltare a Învățământului, care a fost instituit de Ministerul Educației din Republica Moldovenească Nistreenă.

Toate aceste instituții pregătesc specialiști la circa 80 de specialități [9] pentru o populație de 509 439 locuitori (01.04.2013) [2]. În 1990 populația Transnistriei constituia 730 000 locuitori, iar sporul natural constituia 1,58%, până în anul 1992 după care s-a început un declin demografic continuu. În anul 1992 populația orașului Tiraspol (principalul centru universitar transnistrean) constituia 203 mii locuitori, iar ca urmare a declinului demografic din ultima perioadă s-a ajuns în prezent la 135,7 mii locuitori. În celelalte orașe unde sunt reprezentate instituțiile superioare situația este următoarea: 93 mii locuitori în Bender și 48,8 mii locuitori în Râbnița.

Admiterea la studii în instituțiile superioare de învățământ din Transnistria se face în baza actelor de studii medii (cei ce au absolvit în anii 2012-2013 instituții din Transnistria), având susținut examenul unic de stat (identic cu cel din Federația Rusă). Ca probe de concurs la admitere se susține un examen (probă de aptitudini prevăzută în punctul 18 al Regulamentului de admitere) pentru cei ce solicită instruirea cu finanțare de la buget; cei ce se vor instrui în bază de contract nu susțin nicio probă. O bună parte din absolvenții școlilor din Transnistria își continuă studiile la facultățile din instituțiile de învățământ din Republica Moldova, o parte în Ucraina (în special Odesa), iar unii pleacă în Federația Rusă la diferite instituții. După absolvire în mare parte nu mai revin acasă, preferând locurile de muncă oferite de acest stat (dat fiind faptul că practic toți au cetățenie rusească).

Din absolvenții instituțiilor de învățământ

¹ Acesta este actul normativ suprem care reglementează activitatea în domeniul învățământului superior.

din Transnistria foarte puțini rămân să muncească în „țară”. Restul pleacă la muncă peste hotare și marea majoritate lucrează nu în domeniul în care a învățat.

Aspecte social-economice. În învățământul superior din Transnistria activează 2 360 persoane, dintre care în orașul Tiraspol – 1 986, în orașul Bender – 214 angajați și în orașul Râbnîța (inclusiv cu cei din raion) – 160 de angajați [3].

Salariul angajaților din învățământul superior constituie, în medie, 3 529 ruble transnistrene (11,10 rub/1 USD, sau 14,511 rub/1 EUR, cursul oficial pentru 22.04.2013 [5]), în comparație cu angajații din sfera creditar-bancară – 7 152 ruble transnistrene pentru aceeași perioadă.

Acest exemplu dovedește că, situația socială a RMN nu se deosebește, practic, cu nimic, de situația din Republica Moldova, învățământul superior și cercetarea reprezentând un sector neatractiv pentru tânăra generație.

În cadrul Universității Nistrene actualmente grupele cu limba de instruire „moldovenească” devin din ce în ce mai mici și mai puține, aceasta în pofida faptului că (conform recensământului din 2004) ponderea populației de etnie moldovenească constituie 31,9%, rușii 30,3% și ucrainenii 28,8% (instruirea în limba ucraineană practic lipsește sau se reduce doar la ore de studiere a limbii ucrainene).

După părerea noastră, în acest fel are loc o asimilare treptată, metodică și sigură a populației, majoritare altădată, de pe acest teritoriu. Unul din instrumentele eficiente utilizate în acest scop îl reprezintă învățământul superior.

Pasivitatea autorităților moldovene față de activitatea cercurilor interesate de la Moscova și Kiev contribuie la îndepărtarea continuă a malurilor Nistrului.

Învățământul superior comun și bine chibzuit ar fi una dintre punțile trainice ce ar apropia ambele maluri ale Nistrului.

5. Convergențe între sistemele de învățământ superior de pe ambele maluri ale Nistrului

Asigurarea unei compatibilități a sistemelor de învățământ superior necesită o preocupare continuă pentru a fi realizată în totalitate. Acest lucru trebuie încurajat prin promovarea unor acțiuni concrete, prin stabilirea unor obiective astfel încât fiecare parte să știe care sunt principiile pe care trebuie să le urmeze pentru a se ajunge la o compatibilitate a sistemelor de învățământ din spațiul național.

Pentru a asigura și facilita mobilitatea studenților în spațiul european a fost creat sistemul de credite transferabile.

Sistemul European de Credite Transferabile (ECTS – European Credit Transfer System) a apărut în anul 1989 (într-un stadiu-pilot) în cadrul programului ERASMUS, ca mijloc de promovare a cooperării inter-universitare, în special din perspectiva facilitării recunoașterii perioadelor de studiu realizate de studenți peste hotare. În prezent, ECTS a depășit stadiul-pilot, fiind din ce în ce mai mult considerat nu doar ca un sistem de transfer de credite, dar și ca un sistem pe larg recunoscut de acumulare de credite pentru învățarea continuă. Actualmente, ECTS este folosit cu precădere pentru a facilita analiza și compararea programelor de studii urmate de studenții ce realizează stagii de pregătire în universități din afara granițelor țării de origine. În viitor, se preconizează folosirea ECTS pentru toate categoriile de persoane și programe a căror mobilitate se realizează în cadrul propriului oraș de reședință sau în cel al țării de origine: între două departamente ale aceleiași instituții, între universități și colegii etc. Pot fi de asemenea creditate și recunoscute perioadele de studiu individual sau experiență de muncă ale unei persoane. În acest context, a fost introdus termenul de „Sistem European de Acumulare și Transfer al Creditelor”, păstrându-se totuși acronimul „ECTS”.

Până în prezent, dat fiind faptul că sistemele educaționale în școlile superioare de pe ambele maluri ale Nistrului sunt total diferite, asigurarea unei mobilități academice pe intern este practic imposibilă, nemaivorbind de mobilitatea la nivel internațional, iar odată cu aceasta și nerecunoașterea actelor de studii eliberate de partea transnistreană.

6. Concluzii și propuneri privind la armonizarea sistemului de învățământ superior de pe ambele maluri ale Nistrului

La circa 100 de km de capitala Republicii Moldova, pe o arie destul de extinsă, necontrolată de autoritățile constituționale, există un sistem de învățământ total diferit de cel practicat în Republica Moldova, care de fapt imită sistemul sovietic în miniatură. În limita frontierelor de stat ale Republicii Moldova, pe parcursul a mai bine de două decenii, a apărut și s-a dezvoltat, cu susținerea tacită a autorităților de la Chișinău, un nou stat separatist, nerecunoscut în lume, cu propriile atribute ale statului, inclusiv cu propriul sistem de învățământ.

Propunerile ce sunt expuse mai jos ar fi posibil de aplicat în cazul asigurării unui climat social-politic adecvat și cu elaborarea și aplicarea unei **strategii naționale de reintegrare a sistemelor de învățământ** de pe ambele maluri ale Nistrului. Această strategie ar trebui, în viziunea noastră, să se axeze pe principiul „pașilor mici și frecvenți (deși)”, care ar include o serie de acțiuni.

Din start trebuie menționat că pentru a participa la acțiunile enumerate mai jos ar trebui selectate persoane competente, indulgente și tolerante (nici într-un caz extremiști), poate chiar și carismatici, ce ar predispuce spre o colaborare de durată. Considerăm că ar fi bine ca aceste persoane să fie preponderent de vârstă medie. Cei de vârstă tânără sunt privați, cu o doză de scepticism, în plus și experiența acumulată nu permite demararea unor acțiuni destul de responsabile. Peroanele mai în vârstă ar fi, pe de o parte, un catalizator al demarării acțiunilor și totodată un liant inițial pentru stabilirea noilor relații de colaborare, ținând cont de noua conjunctură istorică și politică, dar folosind relațiile de colaborare de altă dată.

Obiective pe termen scurt (1-3 ani):

Demararea unei serii de acțiuni comune (pentru combaterea stereotipurilor frecvente precum că profesorii din Transnistria ar fi de neluat în considerație, sau că aceștia ar fi niște dușmani („separatiști”) ai statalității moldovenești etc.) ce ar pune începutul unor colaborări rezultative, acestea urmând să se realizeze prin:

a) Prelegeri publice sau anumite

activități practice (schimb de experiență) pe teme generale de interes comun (captivante), în nici un caz cu tentă politică, prezentate de experți străini de valoare, asistați de câțiva profesori din Republica Moldova (de ex: „Tehnologii moderne de cultivare a florilor sau legumelor în condiții de seră”, sau „Utilizarea eficientă a creditelor în businessul mic și mijlociu” etc. sau orice altă tematică din diferite domenii ce ar pune baza modificării treptată a stereotipurilor de altă dată, care mai guvernează viața socială);

b) Invitarea la conferințele științifice, simpozioane și alte manifestări științifice a cadrelor didactice de la USN organizate de instituțiile de învățământ, instituțiile de cercetări științifice etc. din Republica Moldova;

c) Participarea în comun a cadrelor științifice sau didactice de pe ambele maluri ale Nistrului la elaborarea de articole științifice, brevete de invenții, proiecte de cercetare etc.;

d) Comitetele de organizare a conferințelor științifice internaționale desfășurate la Chișinău, să includă și profesori marcanți de la USN. Elaborarea de planuri de studii la unele specialități de care are nevoie regiunea transnistreană și deschiderea de grupe academice cu instruire în limba română (moldovenească) și rusă, în procesul predării fiind antrenați profesori înalt calificați din Republica Moldova în tandem cu profesori din spațiul european (UE). Predarea poate fi realizat în limba engleză, franceză sau germană cu translarea acestora, ceea ce ar da o tentă mai oficială;

e) Utilizarea în comun a bazelor tehnico-materiale la realizarea stagiilor de practică de toate tipurile etc.

Obiective pe termen mediu (4-6 ani):

a) Participări la proiecte de cercetare internaționale, de tipul TEMPUS, în care USN va fi ca partener egal (pentru aceasta Ministerul Educației ar fi bine să acrediteze această Universitate, poate printr-o procedură mai simplificată pentru început) cu celelalte universități participante la consorțiu;

b) Studenții instituțiilor din stânga Nistrului să poată beneficia de burse de mobilitate conform programului „Socrates” la fel ca și studenții din dreapta Nistrului;

Noul Cod al educației, pus în discuție în Parlamentul Republicii Moldova, ar urma să aibă un rol important în apropierea sistemelor de învățământ de pe ambele maluri ale Nistrului.

Reieșind din cele expuse și ținând cont de faptul că învățământul, știința și adevărul științific dintotdeauna au avut argumente plauzibile, puterea de convingere și întreg arsenalul de procedee, instrumente și metode de asigurare a unui dialog constructiv, considerăm că acestea ar fi în stare să contribuie la coeziunea dintre ambele părți ale țării, stabilindu-se mai presus decât ambițiile și orgoliile politice ale multor prețiși demnitari de stat.

7. Referințe bibliografice:

1. Пресс-выпуск „Демографическая ситуация в приднестровской молдавской республике за январь - март 2013 года”, Тирасполь, 2013;
2. <http://www.mepmr.org>;
3. Пресс-выпуск „Одвижении кадров и наличии рабочих мест в экономике приднестровской молдавской республики за 2012 год” (без субъектов малого предпринимательства), Тирасполь, 2013;
4. Пресс-выпуск „О заработной плате в приднестровской молдавской республике за февраль 2013 г.” (без субъектов малого предпринимательства), Тирасполь, 2013;
5. <http://www.cbpmr.net>;
6. <http://www.vspmr.org>;
7. Ciurea C., Berbeca V., Lipcean S., Gurin M., Sistemul de învățământ superior din Republica Moldova în contextul Procesului de la Bologna, Chișinău 2012, 94 p.;
8. <http://www.edu.gov.md>;
9. <http://www.spsu.ru>;
10. Болонский процесс: глоссарий (на основе опыта мониторингового исследования) / Авт. сост.: В. И. Байденко, О. Л. Ворожейкина, Е. Н. Карачарова, Н. А. Селезнева, Л. Н. Тарасюк / Под науч. ред. д-ра пед. наук, профессора В. И. Байденко и д-ра тех. наук, профессора Н. А. Селезневой. – Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2009. – 148 с.;
11. Болонский процесс: европейские и национальные структуры квалификаций (Книга-приложение 2) / Под науч. ред. д-ра пед. наук, профессора В. И. Байденко. – Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2009. – 220 с.;
12. Леонтьева О. А., Болонский процесс: идеологическая инновация внутренней среды Вуза / Проблемы международной интеграции национальных образовательных стандартов, стр. 90-92

Veaceslav BÂRDAN, Conferențiar universitar, Doctor în economie. Actualmente activează în calitate de Șef catedră „Teorie economică și Marketing” din cadrul Facultății Inginerie Economică și Business a Universității Tehnice a Moldovei.

**Finanțarea acestei publicații a fost asigurată de Black Sea Trust, un proiect al German Marshall Fund al Statelor Unite ale Americii. Opiniile exprimate în publicațiile scrise sau electronice nu reprezintă neapărat poziția Asociației pentru Politica Externă, Black Sea Trust, German Marshall Fund sau a partenerilor săi.*